Рік II. ч. 112. (266) Неділя, 25. травня 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-38
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7 — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол. 5 чеських корон = 1 зол. 5 слов. кор. = 1 зол.

Подвиги нім. підводних човнів

ЗАТОПЛЕНО 110.300 ТОН АНГЛІЙСЬКИХ КОРАБЛІВ

БЕРЛІН, 24. 5. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил** подає:

Німецькі підводні човни затопили 9 ворожих торговельних кораблів, що плили під охороною до Англії, загальної містоти **70.000 тон**, з чого 3 кораблі-цистерни містоти 8.000, 10.000 і 13.000 тон, та паропляв з вантажем муніції містоти 7.000 тон. Дальші 18.000 тон затопили підводні човни в поодиноких операціях.

В морському районі на захід від африканського побережжя підводні човни затопили **21.400 тон.** Продовж останніх днів підводні човни знищили разом **110.300 тон** ворожих торговельних кораблів. Підводний човен під проводом командора-підпор. **Гінтера Пріена** не повернувся з останньої плавби проти ворога. Треба числитися з утратою цього підводного човна. Командор-підпор. Гінтер Пріен, герой зпід Скапа Флов, що його канц. Гітлер відзначив лавровим листком до старшинського хреста Залізного Хреста за його безупинні заслуги, та його геройська залога живуть далі в серцях кожного німця.

Як подано в надзвичайному повідомленні, німецьке летунство завдало вчора у східньому районі Середземного моря болючі втрати англійським воєнним кораблям. Внаслідок кількох сміливих атак боєві й спадні літаки затопили ворожі крижляки й нищильники. Крім того влучно поцілено бомбами один лінійний корабель і менші воєнні кораблі з розпорошених англійських боєвих ескадр.

Над Англією та в морському районі довкола Англії німецьке летунство переводило серед непогоди збройні розвідчі налети, при чому знищили один торговельний корабель містоти **5.000 тон.**

На терені **Північної Африки** в околиці **Тобрука**, відбито спроби випадів англійських частин, підтримуваних панцирними возами. Німецькі боєві літаки успішно збомбардували ворожі бази постачання в околиці Тобрука.

Ворог не налітав на терени Великонімеччини.

Підчас акції проти згаданих ворожих транспортів особливо відзначилися кап. Вольфарт і кап. Гізе.

——o——

Ірляндський протест проти Анґлії

НЮ-ЙОРК, 24. 5. — Ірляндський міністер війни Франк Ойкен, що перебуває тепер у Злучених Державах, склав представникам преси незвичайно гостру заяву в справі політики Анґлії в Північній Ірляндії. Анґлія хоче примусити північних ірляндців до обовязкової військової служби, що називає Ойкей **„жахливим скандалом"**. Великим нещастям є вже те, що війська займають якийсь край, або частину краю всупереч волі населення, як це Анґлія зробила з Північною Ірляндією. „Якщо окупаційна держава примушує ще населення такого краю до військової служби, то це вже злочин, якого не зробила би ніяка цивілізована держава в новітньому світі". Теперішня спроба Анґлії, примусити північних ірляндців до військової служби — це виразно „зачіпний акт".

——o——

Анґлійські невдачі в Іраку

Самовбивство англійського полковника

ДАМАСК, 24. 5. — Радіовисильня в **Баґдаді** подає про самовбивство полковника англійських військ Гіра, що командував англійськими військами в околиці Басри. Це мав бути крок розпуки внаслідок велитенських втрат анґлійців підчас нагальних атак іракських боєвих частин на табор англійських військ. Багато англійських вояків почало втікати, щоб дістатися до Індії.

Нові великі заворушення в Індії

КАБУЛ, 24. 5. — У Бомбаю прийшло до нових великих заворушень між індусами й мусульманами. Лад привернули щойно після того, як поліція кілька разів стрілила сальвами в юрбу. Жертвами цього стало 4 вбитих і 60 ранених, але справді ті числа куди вищі. До інших великих заворушень прийшло в Амедабаді, коли індуські робітники демонстрували проти війни. Англійська поліція та військові відділи вжили проти демонстрантів зброї. По місті кружляють військові стежі, щоб побороти всі можливі спроби дальших заворушень.

——o——

Японські перемоги в Китаю

ШАНГАЙ, 24. 5. — Звітовик японської армії подає, що в японській травневій офензиві брало участь 200.000 японських вояків проти понад 1 міліона китайських вояків. Вели її одночасно на чотирьох фронтах на терені провінції Шансі, Гупей, Чекіян і Квантун. На всіх боєвих фронтах японські війська покінчили офензиву переможно. На фронті Шансі китайці мали поважні втрати, біля 40.000 вбитих і 20.000 полонених, а на фронтах Гупей і Квантун втрати були також великі. Акція очищування в південній частині провінції Шансі триває далі. На всіх боєвих фронтах японці здобули багату здобич.

——o——

Тільки добір

У нашому прилюдному житті можна було часто помістити, як легкодушно й непродумано кидалося всякими гаслами, а внаслідок цих гасел чимало потерпіла молодь при виборі фаху, чи ділянки студій.

До світової війни таким гаслом було: **„Вся молодь до гімназій та на високі школи"**. Вся — без огляду на здібності, зацікавлення, замилування. Як жертва пропаґанди та роздмуханих нею батьківських амбіцій, попадав до гімназії не один Богу духа винний хлопець, лише тому, що його батька було „стати на те". Вже в першій клясі виявлялося, що вибір не дуже щасливий, що інтелект і воля даної дитини не надаються до довгої важкої науки. Був час завернути, стати повноважним хліборобом чи ремісником — та професорська погроза: „як не будеш вчитися, підеш до шевця", рішали. Під впливом амбіції чи батьківського пястука хлопчина з трудом запускався щораз далі в нетрі гімназійної науки, доки не вдаряв об непереможні труднощі, перед якими таки мусів уступити. Здавав вступний іспит як надійна, тілом і духом здорова дитина — покидав середню чи вищу гімназію здебільша зманірований, з розбудженими мріями про велику карієру, з погордою для села та фізичної праці.

Сильніший виходив переможно з боротьби зі зненавидженими конюнктівами й льоґаритмами, йшов на високі студії. На які? На ті, які — на основі більше чи менше вірних інформацій — могли дати йому кращі й певніші заробітки. Не рішали тут здібності й замилування, бо їх не було — рішала холодна калькуляція, який факультет веде певніше до високої емеритури. Не диво, що було у нас стільки людей, що розминулися зі своїм покликанням, тягнули своє звання мов ярмо й не могли нічого дати суспільності.

Гасло „вся молодь до гімназій", не зважаючи на його відемні наслідки, можна оправдати. В часі, коли у нас майже не було інтеліґенції, треба було творити її за всяку ціну. Треба було в як найскоршому часі дати народові мінімум людей зі середньою та високою освітою — не було часу звертати увагу на якість.

Зате важче оправдати гасло, яке пролунало було на наших землях у повоєнних часах: **„вся молодь до професійних середніх шкіл!"** Без сумніву, українському інтеліґентові було щораз важче знайти працю — але невже український нарід мав до віку жити в польському ярмі, невже не мав перед собою ніяких надій — і звязаних з ними завдань? Без сумніву, нам треба було творити власний купецький та ремісничий стан — але хіба ж інтеліґенція стала зайвим пережитком? Польська влада докладала всіх зусиль, щоб звести українців до темної маси гельотів — і в тому напрямі діставала, на жаль, поміч з нашого ж боку. Селянин, переконаний пресою, що гімназія й висока школа не дають ніяких виглядів на заробіток, не посилав сина до школи — хоча б і найздібнішого: останні-

ми часами наші ґімназії маліли на очах. Серед академічної молоді — того невеликого гурта щасливих, які дістались на високі школи, ширила руїну невідповідально поширювана і зле інтерпретована теза, мовляв: освіта не має ніякого значіння, важна лиш воля і характер. Велика частина молоді займалася всім за винятком науки, проволікала студії у безконечність.

Коли ще взяти під увагу переслідування українців при матурах та при прийманні на високі школи, з другого боку — важкі господ. та політичні умовини, то стане зрозумілим, що наша інтеліґенція почала вимирати. Вістки про промоції українців ставали сензацією, далеко не дорівнювали щодо кількости некрольоґам.

Дві розвязки складного суцільного питання коротким, шабльоновим гаслом — дві небезпечні екстреми, два зразки небезпечної однобічности. Нам треба ще дуже багато людей з високою освітою — але зі справжньою освітою, не лише з дипльомами. Звертаючи нашу молодь до ґімназій, по матурі — до високих шкіл, мусимо пильно вважати на добір. Хто не має досить здібностей, зацікавлення та сили волі, нехай відразу зрезиґнує з академічної освіти у власному інтересі — і не лиш у власному. Не можемо дозволити собі на ґайнування років студій і на продукцію дипльомованих нездар; ситуація вимагає від нас великої ощадности енерґії, часу та матеріяльних засобів.

Галіт Б.

ПРИМУСОВА ЕВАКУАЦІЯ ҐІБРАЛЬТАРУ

АЛЬХЕСІРАС, 24. 5. — Англійці продовжують евакуацію цивільного населення **Ґібральтару**. Влада спинила її на декілька днів, бо цивільне населення дуже рішуче протестувало проти виселювання. Але тепер знову почалася примусова евакуація. 1.200 цивільних осіб покинуло на кораблі Ґібральтар, але їм не подали мети їх подорожі. Перед завантаженням на кораблі, дуже основно перешукали клунки всіх евакуованих. Крім того вони дістали по 10 фунт. штерлінгів на особу. В найближчих днях інші кораблі з цивільним населенням покинуть Ґібральтар.

—o—

ТЕЛЕҐРАМА КНЯЗЯ СПОЛЕТО ДО МУСОЛІНІЯ

РИМ, 24. 5. — Італійський князь Сполето, що незабаром стане хорватським королем, зрікся проводу відділу фльоти в міністерстві війни, щоби таким чином мати свободу рухів, необхідну, щоб перейняти майбутню королівську владу. Князь Сполето вислав з того приводу телеґраму до Дуче, в якій просить його передати дружній привіт товаришам із фльоти.

—o—

ВІШІ ОСУДЖУЄ АНҐЛІЙСЬКІ СПЛІТКИ.

ЖЕНЕВА, 24. 5. — Французький комісар у Бейруті виступив гостро проти фальшивих вістей із Сирії, що їх поширюють закордонні аґентури, які стоять на услугах Анґлії. Так, наприклад, подається, немов би полк зрадника де Ґоля ввійшов на терен Сирії, або що з нагоди приїзду до Сирії французького державного секретаря летунської фльоти ґен. Бержере виявилися ворожі для Франції настрої. Всі ці тенденційні вісті неправдиві. Французько-сирійська армія не мала потреби ніде інтервеніювати, бо не було найменших потреб до цього.

Дві течії в господарському світі

З НАГОДИ СМЕРТИ ПРОФ. ЗОМБАРТА.

Німецькі часописи повідомляють, що дня 19. ц. м. помер у Берліні у 78-ому році життя професор політичної економії тамошнього університету, **Вернер Зомбарт**. З покійним сходить у могилу без сумніву один із найвидатніших економістів Німеччини, людина добре відома не тільки у крузі спеціялістів, але й серед широкого загалу. Численні його твори читали всі, багато з них перекладено на мови культурних народів світу. І в нас, ще давно перед війною, вийшов переклад його книжки про новітнє соціяльне питання й соціялізм. З тієї книжки не один наш земляк черпав свої перші, може й одинокі, відомості, про цю головну проблему сучасного світу. Тому не диво, що хоч війна, вся німецька преса подає широкі згадки про працю й творчість цього великого вченого й громадянина. Цікавлячись ближче теоретичними питаннями з ділянки економії, хочу й собі кинути в рямках короткої згадки декілька завваг про цю небуденну людину.

Підчас моїх студій у берлінському університеті перед великою війною Зомбарт викладав у тамошній Вищій Технічній Школі. В нас в університеті „царили" два інші стовпи: професори Ґустав Шмоллер, головний представник т. зв. історичної школи і Адольф Ваґнер, оба вже тоді тайні радники й старці під 70 літ, проте — живі, боєві й повні працездатні. По смерти Ваґнера його катедру перейняв Зомбарт.

Саме тоді появився перший том відомого твору Зомбарта про модерний капіталізм й якийсь старший товариш, на скільки тямлю бразилієць, на семинарі, в приязі Ваґнера, читав реферат про цей капітальний твір, що зараз по своїй появі викликав в науковому світі та серед загалу голосний відгомін. Потім пішла палка дискусія на нашому семинарі, якою, як все, незрівнано кермував старенький Ваґнер.

Цілком добре пригадую собі хід тієї дискусії, а тепер бачу, що проблеми, що тоді нас до глибини хвилювали, ні на волос не втратили на актуальности й сьогодні. Ба — що більше. Щойно сьогодні бачимо, що правильне, ясне й чітке зрозуміння: суті прояви капіталу й його ролі в сучасному народньому господарстві — це, можна сказати, проблема — проблем, це просто те, що притьмом домагається вияснення від кожного із нас. І цілком не слід думати, наче б це була якась, десь Бог зна яка, абстрактна проблема, що може цікавити хіба тільки самих спеціялістів. Ні! В імя певного, конкретного розуміння, між іншим суті й ролі капіталу — були проведені дві найбільші революції останньої доби. Отож виявляється, що ніщо не є таке по своїй суті „практичне" як власне — теорія.

А проте — Зомбарт не розгриз проблеми до самого кінця. Теоретична підбудова його твору про модерний капіталізм була всеціло сперта на вислідах клясичної економії *Сміта й Рікардо*, котрі потім живцем перебрали два головні теоретики т. зв. наукового соціялізму. Всі вони сприймали прояву капіталу як прояву чисто технічну, отже були найчистішої кровви матеріялісти. В їх розумінні — капітал, це були фабрики, підприємства, взагалі всі засоби продукції, значить, все те, що виддає зі себе видимий товар, крам, продукт. Взагалі: господарювання в них було однозначне з продукованням. Ціна — кількість краму, котрий в господарському обороті набуваємо. Гроші — золото, котре становить підклад валюти в обороті і т. д. Всюди червоною ниткою проходив цей технічно-матеріялістичний світогляд в розумінні прояв нашого господарського життя, з якого потім соціялізм робив свої відомі висновки в окремій площині. Мовляв, коли капітал „продукує" крам, то, чому робітники не мають посісти усього краму й чому „надвартість" їх продукції має залишатися в руках посідачів капіталу, капіталістів?..

Тоді ще тільки прозябала думка, що суть людського господарювання корениться в душі людини й є проявою чисто душевною, психічною, що при тому ми всі проходимо дуже складний процес, який тільки у свойому висліді родить і матеріяльні добра й взагалі все те, що ми називаємо народнім господарством. Тому й капітал — це ніщо інше, тільки кошти в заробітному господарстві людини, кошти, висловлені в грошах й самі гроші. А тому, що сучасне господарювання людей на землі майже всеціло проходить у грошевому виді (колись, в первісній епосі так не було), то — хоче хто, чи не хоче — мусить погодися з істнуванням капіталу, як з фактом у нашому господарському житті так само присущим, як нпр. з певними правилами граматики в людській мові.

Тому нац.-соціялістична революція, пішла єдино правильним шляхом. Вона не скасувала капіталу, бо без капіталу сучасного народнього господарства взагалі подумати собі не можна. Тільки вона його обмежила, вона його контролює, вона ним кермує та заставляє його служити загалові, цебто нації. Ось в чому головна суть. Геніяльність Фірера сучасної Німеччини, Адольфа Гітлера, саме в тому, що він, хоча не теоретик, проте, як ми знаємо з його твору „Моя боротьба" — поглибив її до самих основ і побудував свої відомі політичні тези, котрі потім підняли Німеччину з упадку на недосяжну висоту її теперішньої сили й могутности.

Але це все тільки у звязку зі смертю проф. Зомбарта. Кожний, кого до живого доторкають злободневні питання нашої дійсности, напевно з великим захопленням буде читати його твори, писані блискучим стилем, повні глибокого знання й надзвичайної ерудиції, які відкривають широкі горизонти й дають змогу пізнавати нашу дійсність й вичувати її. А це річ немаловажна, навпаки — дуже велика.

П. Лисяк.

На шляху історичної справедливости

СЕРБСЬКІ ЗВІРСТВА В МАКЕДОНІЇ

II.

Ще жорстокіше поводилися серби в Македонії, яку заселюють болгари. Негайно після переходу тієї нещасної країни під владу Сербії, пів міліона македонців покинуло свою батьківщину. Одні з них помандрували добровільно, інших вигнали серби. Решту населення, цебто півтора міліона людей — серби буквально замкнули у тюрмі, відібрали її можливість виїхати за кордон і вдержувати який-небудь звязок із зовнішнім світом. Македонію перехрестили на південну Сербію і почали пляново винищувати болгарів, які творили три четвертини всього населення краю. Мало хто проявив таку жорстокість, як серби, при денаціоналізації Македонії. Шкільні діти на запит, якої вони народности, із захопленням кричали: „Ми югославяни!" Причина — дуже проста. Одного разу Поцці перебував у Скоплі і ввечері пішов на прохід за місто з тамошнім французьким консулем. По дорозі захопила їх страшна злива. Тому, що ніч була дуже темна, вони зайшли до одної хати при дорозі. Там побачили, як мати заходилася біля 10-літньої донечки. Перед кількома днями вона промовила до своєї товаришки в школі по болгарськи. За те її привязали до лавки і били різками аж до крови. Ціле її тіло перемінилося в одну велику рану, так що вона ледви могла рухатися. Але зі страху перед ще більшими тортурами вона мусіла ходити до школи.

У македонському селі Добреві 16-літня Костадіна Тачева співала собі болгарську пісеньку. Та почув це сербський жандарм. Тячеву роздягнули, звязали й дали їй 60 буків. Після того знасилував її командант жандармського відділу і 6 його підкомандних. В іншому селі — Ястремніку — зробили донос на трьох селян — Демянова, Ангельова і Стоїчева — та на трьох селянок: Іванчеву, Димитрієву і Валінову — що вони дали в себе захист революціонерам. Сербські жандарми били їх буками в приявності головного начальника поліції на цілу „південну Сербію" Лязіча, поки всі не повмирали від побоїв. Перед тортурами знасилували всі три жінки. Один з французьких дипльоматичних агентів оповідав Поцціеві, що Лязіч був рідким представником вимково нікчемної моральної гидоти, потворою садизму. „Держава — казав той француз — що послуговується такими людьми, сама себе вкриває ганьбою!" Але інакше думав югославянський уряд, бо за його „величезні заслуги" при нищенні болгарів у Македонії Лязіча призначили міністром внутрішніх справ.

У місті Велес сербські поліційні урядовці оповідали Поцціеві з усмішкою на вустах і насолодою в очах про тортури, яких вони вживали в слідчій вязниці супроти тих, що їх підозрівали в політичних змовах. Ті тортури були такі страшні, що просто годі собі уявити, що людина має аж такі підлі й огидні інстинкти. З огляду на звичайну пристойність, навіть не можна про це говорити. Після таких тортур вішали нещасних жертв. Їх трупи висіли для постраху так довго, доки не згнивали.

Світ про все те знав. Положення в Македонії прослідкувала комісія Карнеджія. В її склад входило три французи та відомий бельгійський соціяліст Ван дер Вельде. Вони склали правдивий і дуже суворий для Сербії звіт. Але Ліга Націй у Женеві не хотіла про те чути, бо за Сербією стояла Франція та її всі приятелі. Тому для Ліги Націй не було македонського питання, ні македонців. „Якої ви думки про македонське питання?"— запитав Поцці хороброго вождя македонської організації в Софії, д-ра Станічева. — „Дуже простої — відповів він: — це повільна смерть народу, який замучують аж до смерти, але він не хоче вмирати".

Свою книжку про сербське панування в Македонії п. н. Війна, яка гряде", Поцці написав ще у 1932 р. Впродовж 20-ти літ він був приятелем Сербії і помагав їй, де тільки міг, але перебування в Болгарії і Македонії розкрило йому очі. Поцці зрозумів, що сербська політика погрожує вибухом нової свіжої війни. Тому почувався до обовязку остерегти короткозорих европейських політиків.

Події останнього місяця доказали правильність його поглядів. Серби, звязані з Англією, хотіли рознести воєнну пожежу на південному сході Европи. Щоб до того не допустити, Німеччина мусіла ввійти до Югославії зі зброєю в руках. День, коли німецькі вояки перейшли границі Югославії, став також днем визволення зі сербського ярма словінців, хорватів і перш за все македонців. Таким чином Німеччина не тільки боронила свої інтереси, вона стала також виконавцем великої історичної справедливости. Визволена Македонія вернулася до Болгарії! **М. К.**

——о——

ВДЕРЖУЙ У ЧИСТОТІ ТВОЄ ТІЛО, ОДЯГ І ПОМЕШКАННЯ! ТАКИМ ЧИНОМ ОХОРОНИШ СЕБЕ ВІД ТИФУ!

ПЛАТОН ЛУШПИНСЬКИЙ

Шевченкові „Гайдамаки"

НА ТЛІ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Заходом Наукової Ради при УЦК у Кракові проф. Платон Лушпинський виголосив минулої середи 21. травня ц. р. ввечері в салі Українського В-ва у Кракові дуже цікавий відчит на тему „Шевченкові Гайдамаки". Приявні вислухали дійсно з великим зацікавленням цей відчит, в якому прелеґент подав до відома висліди своїх довголітніх дослідів над поемою „Гайдамаки". Відчит складався з двох частин: у першій прелеґент розглянув ідеольоґічний бік поеми, у другій подав її літературно - естетичну аналізу. Бажано, щоб якнайшвидше появилася друком цінна праця проф. П. Лушпинського. Покищо подаємо хід думок цього цінного відчиту. **Ред.**

Під ідеольоґічним оглядом стоять „Гайдамаки" у звязку з гуманітарною течією, що панувала в першій половині XIX стол. в західній Европі і тим поема різниться основно від написаної півтора року перед тим „Тарасової ночі". В „Тарасовій ночі" панує боєвий, безпощадний тон, поет без вагання, з захопленням радіє з кривавої перемоги над польською шляхтою. Зачимо в тому виразний вплив Історії Русов та Історії Бантиш — Каменського, а передусім псевдонародніх пісень про Наливайка, Лободу та ін. Інший настрій панує в „Гайдамаках". Психольоґічною основою поеми є змагання в душі поета між почуванням обурення на знущання шляхти з кріпаків і співчуванням для тяжко покараних гайдамаками. В поемі черґується тон dur і тон moll, хоч часами внук повстанця не в силі здержати свого гніву, настрій в поемі здебільша елеґійний навіть у патетичних сценах. Запримітили це вже чужинці, що стояли здалека від українсько - польських конфліктів: німець І. Г. Обріст і хорват А. Харамбашіч.

Ця зміна в світогляді Шевченка не повстала несподівано, під впливом одної журнальної статті, або одного роману, тільки звільна, ступнево. Пристаючи в Петербурзі з елітою тодішньої російської інтеліґенції, Шевченко — як сам докладно розказує в оповіданні „Художник" — познайомився з найкращими творами західньо-европейської літератури того часу. В багатьох із тих творів стрінувся Шевченко з виразно зазначеною нехіттю до фанатизму й жорстокости війни, головно громадянської. Міркуваннями на цю тему перетикані історичні романи і поеми Вальтер Скота, історія хрестоносних походів Мішо, історія Ґіббона; з духу толеранції зродилася опера Маєрбера А. „Ґуґеноти", Вольтера Анріяда; пересякнені революційним патосом Шіллерові „Розбійники" кінчаються каяттям героя; проти жорстокостей „руського" бунту виступає рішуче Пушкін (Капітанська дочка). Думок тих Шевченко не переймав живцем, вони тільки спричинилися до скристалізування його світогляду; подібно роман Чайковського „Вернигора", Ґощинського „Канівський замок" і тодішні польські журнальні статті спонукували поета призадуматися над українсько - польськими відносинами. Так сформувався новий світогляд Шевченка, що поклав свою печать на його поему „Гайдамаки". Поет не пише лицарської епопеї, лише оспівує недолю козачого краю бо розуміє повстання, як траґедію народу. Зовсім несправедливо зробив Спасович, опісля Франко, Шевченкові докір, що зобразив убивство синів Ґонти, як геройство. Вчинку Ґонти поет не апотеозує; в розумінні його цей страшний вчинок не геройчний, лише траґічний, що ломить Ґонту цілковито душевно; тамчасом геройство чоловіка не ломить, лише підіймає. Прийнявши за правду леґенду Чайковського, що Ґонта вбив своїх дітей, Шевченко намагається реально й психольоґічно вірно змалювати настрій Ґонти й ситуацію, серед якої доконав свого вчинку. Робить це Ґонта серед загального розярення й шалу. Що Шевченкова поема наскрізь модерна, не є лицарським епосом, переконуємося, коли порівняємо її з Тарасом Бульбою, що написаний зовсім у дусі давніх епопей

З голосів преси

Спустошення анґлійців у Греції

Кореспондент „Ноес Вінер Тагблят" цікаво описує теперішне положення в Греції. На вступі своєї статті він стверджує, що анґлійці залишили по собі таке знищення, яке потребує дуже багато людських сил до відбудови.

„Анґлійці за час своєї всевлади у Греції — пише кореспондент — зареквірували в самих тільки Атенах 40 тисяч авт, які поділені були на обслугу двох фронтів. При відвороті анґлійці не віддали нічого із забраного грекам і знищили все, що не могли забрати з собою. Вони рахували на те, що залишаться на довший час у Греції. Про це свідчить хоч би факт, що контракти найму грецьких будинків робили на час аж до двох років. Про анґлійські піятики й бешкети говорять іще донині всі в Атенах. Вони продавали свої харчі, а в першу чергу консервові біфштекси, за що-будь, щоб тільки добути гроші на піятику. Нині ще можна бачити ті біфштекси при обідах в атенських ресторанах. Проте назагал у всіх ресторанах подають тільки одну страву, і то майже виключно веґеторіянську. Хто приходить по 2-ій год. пополудні, не може вже дістати нічого з їди. Перед харчевими крамницями стоять довжелезні черги й поліція пильнує за справедливим розподілом споживчих продуктів".

Автор далі описує тяжку долю німецької кольонії в Атенах підчас днів війни. Всі атенські німці сиділи тоді у пивницях німецького посольства, при чому на наказ анґлійців вони були позбавлені електричного струму, а тим самим не могли користати з ніяких радієвих вісток. Багато допоміг атенським німцям шведський посол, який узяв на себе заступництво німецьких інтересів у Греції.

Погрози Рузвелта проти Франції

На підставі штокгольмських інформацій з Америки про найближчі пляни Рузвелта пише „Фелькішер Беобахтер" ось що:

„Напруження між Англією і Америкою з одного боку та Францією з другого — прибирає щодня на гостроті. Від часу зустрічі Фірера з французьким віцепремієром, адміралом Дарляном, сиплеться на уряд у Віші безупинний барабанний вогонь погроз та залякувань. Під охороною цього барабанного вогню та за штучною мряковинною заслоною, що складається з промов, заяв та аґітаційних звідомлень, пробує американський уряд іще раз спинити ззовні процес европейської кристалізації. Американський уряд хоче конче витиснути Францію з европейського фронту й здобути для себе ще трохи часу перед остаточними вирішеннями.

Усі звідомлення, що приходять в останніх днях з Анґлії та Америки, треба оцінювати саме в світлі цієї аґітаційної кампанії. Якщо голова польського еміґраційного уряду ґен. Сікорські заявив представникам анґлійської преси, що на основі його останніх вражінь із Канади та Америки президент Рузвелт стоїть перед „історичним" рішенням, то ця заява має ту саму вартість, що й вістка з Уошинґтону, неначе б то Рузвелт мав намір видати маніфест до американського народу, в якому заявить повну воєнну готовість Злучених Держав.

Які деталі плянів Рузвелта, про це дотепер ніхто нічого не знає. Американська й анґлійська преса заговорила знову про плян захоплення французьких кольоній, про зірвання дипльоматичних зносин із урядом у Віші та про огірчення анґлійського громадянства, що його викликав колишній французький союзник".

Що торкається нового виступу т. зв. польського премієра Сікорського, то „Фелькішер Беобахтер" пише таке:

„Якщо Рузвелт у свойому підході до европейських справ приймає поради такого анґлійця, як Черчіль, або навіть такого французького авантюриста, як де Ґоль („премієр" т. зв. французького еміґраційного уряду в Анґлії, — Ред.), то це можна ще від біди зрозуміти. Але щоб робити поляка огородником Европи — це доказ справді безмежної наївности в европейських справах та повного незнання европейської історії. Бо ніякий інший народ нашої частини світу не виявив упродовж цілої своєї історії такої нездібности до будови хоч би тільки власної держави, як поляки. І саме такому польському оперетковому державному мужеві дозволяє Рузвелт предкладати собі плян нового поділу цілої Европи!...

Плян Сікорського відповідає вповні духові його творця та бажанням його анґлійських і американських зверхників. За цим пляном у майбутньому не має кермувати і порядкувати европейським континентом ніяка рука, що вміла б утримати на ньому лад і давати загальний напрямок. На континенті мали б повстати, мабуть за славетним версайським зразком, від 5 до 6 державних бльоків, які взаємно суперничали б і тим самим цей континент остаточно обезсилювали б. Така Европа, що складалася б із півдесятка схиблених державних новотворів, як, напр., колишня Чехословаччина чи кол. Польща, зовсім не була б „небезпечним" твором для господарських плянів такого Рузвелта чи Черчіля, до того ще й прекрасним обєктом експльоатації для міжнародньої юдократії. Це мабуть є причиною того, чому президент Рузвелт виявив свою високу згоду на цей гумористичний плян Сікорського".

Як бачимо, польські утопісти та політичні гохштаплери й пройдисвіти дурманять усіх, хто тільки підвернеться їм під руки.

—o—

ТАКОЖ АФҐАНІСТАН СПІВЧУВАЄ ІРАКОВІ

ВІШІ, 24. 5. — До сирійськогро міста Бейруту надійшли вістки зі столиці Афґаністану — Кабулю, що там очікують зміни уряду. Визвольна боротьба іракських арабів проти Анґлії найшла дуже прихильний відгук в Афґаністані. Також і Сирія дістала багато заяв співчуття з Афґаністану після того, як анґлійці почали бомбардувати її територію. Але уряд Афґаністану отягається і не хоче зайняти ясного становища. Тому він стає з дня на день щораз більше непопулярний.

—o—

ІБН-САВД ВІДКИНУВ АНҐЛІЙСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ

БЕЙРУТ, 24. 5. — Британський посол у Джідді сер Рідер Белерд зробив королеві Ібн-Савдові цілу низку різних пропозицій з метою побільшити савдійську державу коштом інших сусідніх арабських держав. Ібн-Савд відкинув усі анґлійські пропозиції. Його поведінка супроти анґлійців дуже здержлива.

—o—

— ХОРВАТИ прийняли християнську віру тому 1.300 літ. Ювилейний рік триває до кінця червня цр. В 640 р. папа Іван IV., що походив із Дальматії, післав посольство на дальматинське побережжя, що започаткувало християнство серед хорватського народу.

(Іліяда) і народніх дум. Не є також „Гайдамаки" революційною поемою, ні аґітаційною — й кінчаються резиґнацією.

Вичислені мною твори чужих літератур мали вплив на сформування світогляду молодого поета, але не мали впливу на його творчу уяву. Шевченко зберіг вповні свою оригінальність, яку подивляв уже Турґенев. Тільки у зверхній, архітектонічній будові поеми взяв собі Шевченко за зразок поеми Вальтер Скотта.

Не під впливом літературних зразків, лиш на основі народніх переказів і пісень повстала Шевченкова поема. Але ті народні твори перетопив поет у своїм горнилі, поглибив думки й почування і піднявся високо понад рівень народніх переказів і пісень. Що було в переказах і піснях у зародку, розвинулося у нього в пишний квіт. У поета кожне слово повне глибини, втаєної сили, динамізму. В народніх гайдамацьких піснях маємо поодиноке епічне звідомлення без психольоґічного поглиблення. Також жаль з приводу проливу крови тільки тут і там і то дуже несміло висловлений у них. А вже духом і стилем зовсім різняться Гайдамаки від народніх дум.

Хоч поема Шевченка має дуже велику поетичну вартість, проте не є мистецько вповні викінчена, не є твором високої мистецької культури: місцями проявляється деяка розливність стилю, недостача концентрації, на що звернув уже увагу Куліш у свойому листі до Шевченка. Але не забуваймо, що не мистецьке викінчення є найважніше в поезії, лиш поетична візія інтуїція, глибина й сила. Високою мистецькою культурою не визначаються саме найкращі твори світової літератури: Данта „Божественна комедія", деякі найкращі траґедія Шекспіра, „Фавст" Ґете. Недостачу мистецького викінчення Шевченкової поеми підкреслює також Єнзен, порівнюючи її з Мажураніча „Смерть аґи Смайла Ченґіця". Але думка порівняти обі поеми не була ні влучна, ні щаслива. Хто порівнює вогонь в гарній кофлевій печі — хоч би інколи і сильний — з вибухом вулькану?

Франко зробив ще докір Шевченкові, що в поемі нема єдности дійства і що поет-лірик не зберіг у ній епічного спокою. Але „Гайдамаки" епопеєю не є і, згідно з заміром Шевченка, нею не мали бути і не вільно оцінювати їх як епопею. Є вони лірично-епічною поемою. В першій половині XIX-го віку заступлена ця форма в усіх европейських літературах: створив її дух часу, напр., Ленава: „Ді Альбіґензер". Не вільно також робити Шевченкові докору, що сцена вбивства Ґонтою дітей викликає почування, від якого стискається наше серце. Великі поети не виявляють трусливости під цим оглядом. У „Гайдамаках" маємо траґізм не гармонійно-оптимістичного, лише песимістичного типу. Але справедливо запримітив уже Шопенгавер, що песимізм є істотною основою траґізму. Тільки такий траґізм розкриває нам усю, хоч невимовно болючу правду. (Софокля „Король Едип", „Нібелюнґи", „Король Лір", „Отелло"). Зрештою Франко сам признає, що сцена зворушує нас глибоко.

Одиноким визначним критиком, що поставився зовсім неґативно до Шевченкових „Гайдамаків" був тільки Белінський; він зробив це з свого російського державно-централістичного становища. Зрештою подібна доля, як Шевченка, зустріла з його боку також Міцкевича й Достоєвського. Пізніші російські критики, Добролюбов, Ґріґорьєв, визначили Шевченкові місце між Пушкіном і Міцкевичем, а О. Пипін, навязуючи якраз до „Гайдамаків", називає Шевченка таким сильним і оригінальним поетом, що рівному йому ледви чи можна знайти в усій славянській літературі. Дуже високо оцінили Шевченкові „Гайдамаки" учені майже всіх европейських народів: німець І. Г. Обріст, поляк Ґвідо Батталія, француз Е. Дюран, данець Г. Брандес, хорват А. Харамбашіч, словінець Й. Абрам, болгарин М. Арнаудов і професор нью-йорського університету К. А. Меннінґ.

—?—

НОВИНКИ

КАЛЄНДАР

ТРАВЕНЬ.

25. Неділя — Про сліпородженого.
26. Понеділок — мч. Глнкерії.

— НА КРЕДИТ ЧАСОПИСІВ ВИСИЛАТИ НЕ БУДЕМО. Тому, що деякі книгарні, помимо наших пригадок-упімнень, за довший протяг часу не вирівняли рахунків, ми були приневолені з днем 15. травня ц. р. висилку часописів здержати. З днем 1. червня переводимо дальшу здержку. До цього речинця всі відборці повинні вирівняти свої залеглості. — Вп. Передплатників, якчм щоденник доручують поштові уряди, а одержують його неправильно або цілком не одержують, просимо вносити зажалення до місцевих поштових урядів. Щоденник висилаємо правильно кожного дня.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО.

— ПЕРЕВИДАЧА ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ. У звязку із вичерпанням І. накладу й потребою перевидання підручників для українських народніх шкіл, прохаємо всіх учителів надсилати до 15. VI. ц. р. свої уваги й побажання щодо потрібних змін у першому накладі на адресу: УЦК, Краків, Зелена 26.

— УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР під проводом Володимира Божика виступить із репрезентативним концертом у Варшаві в неділю 25. травня. Дня 27. травня відбудеться концерт у Ліцманштадті, 28. травня у Каліші, 29. травня у Позені. Від 1. червня УНХор починає свої гостинні виступи в Берліні.

— ПІДГОТОВНИЙ КУРС ДО І. КЛЯСИ ҐІМНАЗІЙНОЇ. Секція Вчителів при У. Д. К. - Ярослав улаштовує підготовний курс до І. кляси української державної ґімназії, що почнеться 2. червня ц. р. Навчання на курсі безплатне, вписове 5 зол. Позамісцеві найдуть приміщення в місцевій бурсі. Зголошення приймає управа української народньої школи в Ярославі, Ринок 13. — Пресовий Референт при УДК. 1936

— ПРИГАДКА ДЛЯ КРАКІВСЬКИХ СПОРТОВЦІВ. У неділю 25. травня відбудуться на спортовій площі при вул. Коперника ч. 23 вправи всіх відділів у такому порядку: чота жінок і юначок від год. 8-ої, чота мужчин від год. 10-ої і чота юнаків від год. 11-ої. — Реферат опіки над молоддю й родиною при УДК-Краків.

— УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЄ МИСТЕЦТВО заступлене на ярмарку в Бресляві українською фірмою у Кракові „Гуцульське Мистецтво". На цьому ярмарку заступлене Ген. Ґубернаторство, що виставило м. ін. вироби текстильного й шкляного промислу. Багато заступлений відділ лісної господарки. Загальну увагу звертають ґрафікони 10-літнього господарського пляну Ген. Ґубернаторства.

— АМАТОРСЬКИЙ ГУРТОК УОТ у Лісневичах, пов. Холм, уладив 11. травня виставу „Безталанна" в сусідньому селі Городиську, а дохід у сумі 70 зол. передав на Німецький Червоний Хрест. Цей гарний чин заслугує на признання й наслідування.

— МИНУЛОЇ НЕДІЛІ, 18. ц. м., у православному соборі на Празі, після Служби Божої, відправив о. протопресвітер Пащевський у сослуженні оо. Новіцького та Лопуховича торжественну панахиду за спокій душі сл. п. Миколи Міхновського в 17-ті роковини смерти. Вірні заповнили собор ущерть. Перед панахидою о. прот. Новіцький виголосив гарно продуману проповідь, яка зробила на приявних сильне вражіння. п-я-к

— НА ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТСТВУ зложили через Делеґатуру УДК в Динові (в золотих): Левицький М. 10, д-р Дзюбановський Б. 5, Дзюбановський Г. 5, Масляк В. 5, м-р Хробак В. 5, Гусар В. 5, Асарабовський О. 5, Тушкий О. 3, Кос П. 5, Черкес О. 1, Пашковський Ю. 2, Бревка О. 1, Каспр僚 А. 2, Карпа І. 1, Бутетер Е. 2, Прокіп С. 2, Мудрик П. 1, Арлинський І. 2, Яхімецька Роз. 2, Бaць П. 1, о. Гайдук М. 1, Ярема М. 1, Теодорович П. 1, Теодорович Ю. 1, Німилович Б. 1.50, о. Грицай Я. 2, Юрчишин О. 1, Юрчишин М. 1, Прокоп М. 1, Маковський Іл. 1, Лепкий Т. 5, Делеґатура УДК 10, Хрептовський А. 50 (неприйнята премія від п. Єлінка), Бaць Г. 1. — Разом 142.50 зол. — о. М. Ріпецький 33 (збірка в церквах у Лісках і Костяшині).

— ЦІКАВА ЗНАХІДКА. Молодь 7-клясової української школи в Порохнику вирівнювала перед кількома днями площу для руханки й забав. Згадана школа приміщується тепер у пожидівському домі. Підчас праці на площі знайшли школярі в шкляному слої різні цінні речі, як золотий годинник, правдиві перли, золоті ланцюжки, золоті ковтки, перстень і корони на зуби. Всі ті речі закопали там жиди. Управитель школи п. Савчак зложив усі знайдені речі в посадника Порохника, що їх передав начальникові округи (Крайсгавптманові). Слід згадати, що Відділ Української Служби Батьківщині знайшов недавно при подібних розкопах закопаний у землю револьвер.

Воші поширюють тиф

На плямистий тиф хворіють у першу чергу вразливі люди, котрі ще не перебули цієї недуги. Сьогодні кожний виставлений на небезпеку захворувати на тиф. Передумовиною розвитку хвороби є недужа людина, бо тільки у крові хворого є бакцили, що спричинюють зараження. Воша переносить цю недугу з одної людини на другу.

Без вошей нема плямистого тифу!

Коли воша вкусить хворого на тиф, набирає в себе бакцилів, і коли опісля вкусить здорового, переносить на нього бакцилі, що вже сильно розмножилися в її тілі. Можна також заразитися тифом, коли чіхається і коли через тертя переноситься висипку до крови. Бакцилі тифу є в кишках воші та разом з відходами попадають на тіло людини.

Бакциль плямистого тифу, що його перенесе воша до крови здорової людини, наперед розмножується й немов дозріває. Це триває, звичайно, 2—3 тижні.

Щойно після 10, або 20 днів вибухає хвороба. Кажемо, що недуга вибухає, бо захворіння при плямистому тифі повстає нагло. Здорову людину починає морозити, вона дістає болі голови й суставів та високу гарячку. Хворий має червоне обличчя, очі зі слізми, закатарений ніс. Його стан нагадує простудженого, так що часто говорять: „Це напевно ґрипа".

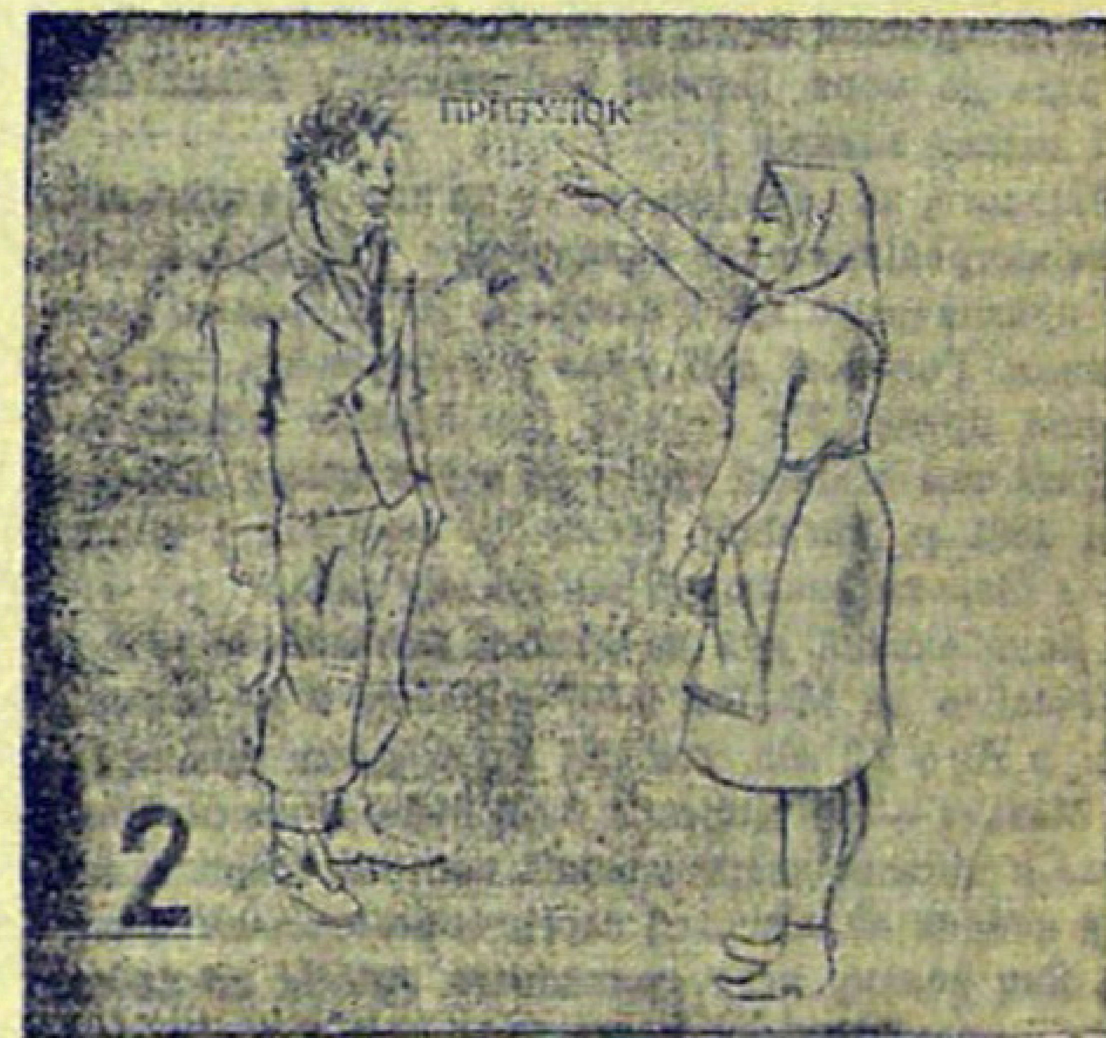
Третього або пятого дня виступає висипка, наперед на грудях і животі, згодом на руках, ногах і навіть на обличчі. Наперед це рожеві плямки (точки), згодом це плямки величини зерна проса, інколи ще більші, що тімніють, стають брунатними та залишаються продовж хвороби. Якщо виступить висипка, тоді треба числитися безсумніву з випадком плямистого тифу.

Ця недуга має різний перебіг, інколи легкий, тоді гарячка спадає при кінці другого тижня й недужий помалу виздоровлює. В тяжких випадках стан недужого буває дуже поважний. Він терпить на безсонність, фантазує, попадає в гарячкове божевілля, вискакує з ліжка, співає, хоче втікати. Бувають випадки дійсної втечі, при чому недужий з 40 ст. гарячки залишає лікарню. Коли цей важкий стан довше триває, недуга може покінчитися смертю. Одначе найчастіше недужий помалу виздоровлює та приходить до своїх сил щойно по кількох місяцях. Без сумніву повстають при цій недузі серцеві та легеневі ускладнення, бувають випадки навіть ґанґрени. Не маємо радикального, успішного лічничого засобу проти цього, тільки цілу низку засобів, що помагають самому орґанізмові поборювати хворобу.

На плямистий тиф хворіють люди в кожному віці, і мужчини і жінки. Та перебіг недуги не скрізь такий самий. Назагал діти переносять її легко, вони інколи не потребують навіть без перерви лежати в ліжку. Чим старша людина, тим важче їй виздоровіти з цієї недуги. Пересічно вмирає на тиф 10 до 12 осіб на 100 хворих.

Хто раз щасливо перебув тиф, відпорний на друге зараження та вже не захворіє вдруге.

Вразі випадку тифу, треба негайно повідомити про це лікаря, а коли нема лікаря, тоді треба повідомити поліцію. Не треба забувати, що хто затаює захворіння на тиф, наражує свою родину та своє найближче окруження на цю хворобу й навіть на смерть.

Не давай нічлігу жебракам, волоцюгам та іншим завошивленим особам!

ДО ВСЧ. ОО. ГР.-КАТ. ДУШПАСТИРІВ
у справі акції поборювання тифу

Український Центральний Комітет у Кракові, за згодою Уряду Ґен. Ґубернаторства, веде плянову акцію поборювання тифу.

З уваги на брак часу окремо повідомляти всіх Всеч. ОО. гр.-кат. Душпастирів, прошу цією дорогою піти назустріч акції У. Ц. Комітету та при відповідних душпастирських нагодах освідомлювати своїх вірних про небезпеку плямистого тифу та потребу боротьби з цією грізною пошестю.

Про ці справи, такі важні для нашого народу, що живе переважно в неґіґієнічних умовинах, друкує низку фахових статтей щоденник „Краківські Вісті" в чч. 111—116, від 24. до 31. травня 1941 р.

о. Й. Петерс.

ПОДЯКА.

Подобалось Всевишньому покликати до Себе мою Найдорожчу Маму, бл. п. **Анну з Скорецьких Семаківську.** Похорон відбувся дня 30. березня 1941 р. в Кутах, біля Коломиї. — З цієї причини складаю щиру подяку в першу чергу за відслуження заупокійного богослуження Всеч. ОО.: Крилошанинові д-рові Хрущеві, совітникові Семчишинові і Федоровичеві ЧСВВ та за участь у цьому богослуженні дякам Барановському і Перчикові. Далі дякую усім тим, що висловили чи переслали мені вислови співчуття, а саме: Реґірунґсратові д-рові Брандльові, Фірерові Францові Гаймові, Проф. Лепкому Богданові, Ред. Лепкому Левкові, Патр. Ґерґардові Одилльо, д-рові інж. Яреминові Миколі, Прага, д-рові Больна Адольфові, Карльсбад, д-рові Палидворові Василеві, Люблин, інж. Дуркальцеві Романові, Краків, д-рові Шухевичеві Степанові, Краків, Марії і Теодорові Давидовичам, Криниця, д-рові Пасічинському Маріянові, Новий Санч, д-рові Загайкевичеві Володимирові, Краків, інж. Лучаківському Богданові, Краків, ред. Голіянові Т. Романові, Краків, д-рові Хиляковi Степанові, Мушина, інж. Сагайдакові Теодозієві та д-рові Лободичеві. 1968

Мальта і Кипр

Черчіль заявив, між іншим, у своїй недавній промові в палаті громад ось що: „...втрата нашого становища на Середземному морі й на Мальті була б найважчим ударом, що його ми взагалі можемо пережити. Тому ми рішені боротися за ці становища всіми силами британської імперії"...

СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧІННЯ МАЛЬТИ.

У цікавій статті контрадмірала Брінінгґавза, поміщеній у ч. 116 „Кракавер Цайтунг", читаємо про Мальту ось що:

Чотири острови: Мальта, Ґоцо, Коміно і Фільфота займають простір 320 кв. км., з чого 246 кв. км. припадає на головний острів Мальту, довгий на 28 км., широкий на 13 км. Населення Мальти, без англійської залоги, 265.000 осіб. Найважніші міста Мальти — це Ля Валетта з 23.000 мешканцями та Нотабіле. Південно-західня частина острова має стрімкий беріг, зате північно-східня лагідно опадає до моря. Плоске побережжя є тільки внутрі деяких заливів.

Мальта, як і Гібральтар — це коронна кольонія. Адміністраційна рада складається з 20 осіб, з того 10 призначених губернатором, 10 вибраних населенням. Головою цієї ради є губернатор, що має великі права. Від століть італійською мовою говорять там освічені круги та вчили нею у школах. Від 1881 р. англійці ввели до середніх і вищих шкіл Мальти виключно англійську мову.

Корабельний рух на Мальті значний: у 1937 р. причалило до Мальти 2.507 кораблів з 4,4 міліонів тон, з того 2,5 міл. тон під англійським прапором.

Мальта — це морська база першої кляси. Вона була в мирних часах головн. постоєм і пристанню для направ англійської середземноморської фльоти. Яку велику вагу прикладала Англія до забезпеки морськ. шляху через Середземне море, видно з того, що середземноморська фльота була підчас миру така ж сильна, як матірня фльота; підчас війни вона значно сильніша.

Центральне положення Мальти на грані між західньою й східньою частиною Середземного моря було перед розвитком летунства рішальним для ведення війни на Середземному морі. Загроза з повітря обмежила можливості цієї бази, тому вже підчас абісинської війни 1935-36 р. англійці примушені були вислати більшу частину своєї фльоти на схід, до Олександрії та Гайфи. Своє значіння, як пристань для транспортів і для направ, зберегла Мальта ще й досі. Передусім — це зупинка для літаків, що летять на схід. Після втрати для Англії французького побережжя Північної Африки значіння її значно зросло. Приявність сильної англійської повітряної фльоти на летовищах Мальти, яких є найменше 6, — це постійна загроза для Сицилії й Південної Італії та морського району біля Сицилії. Німецьке й італійське летунство сильно знищило укріплення й становища протилетунської артилерії на Мальті.

Укріплення для оборони міста Ля Валетти й побережжя острова так сильно розбудовані, що захоплення острова десантом з кораблів — це нелегке завдання. Головна лінія опору, т. зв. „Вікторія Лайнс", довга на 13 км., від північного сходу до північного заходу острова. При використанні природних укріплень ця лінія боронить перед наступом противника та замикає йому шлях до середини острову. У фортах є гармати від легких 5,7 цм. до важких 23.4 цм. Сильно розбудована протилетунська оборона, особливо в околиці Ля Валетти й Марса Широкко. Велике число важких і легких протилетунських гармат та протилетунських скорострілів утруднюють летунські атаки. Крім того є різні пастки й загороди для підводних і швидкоплавних човнів.

Мальта — це також найважніша посередня точка для каблевої сполуки з Індією. Державні корабельні варстати призначені для направи всіх воєнних кораблів. Залога Мальти складалася з 9.400 вояків. Велитенська розбудова укріплень і доків на Мальті вимагає довшого часу на їхнє знищення. Для опанування шляху від Сицилії побажана ліквідація Мальти, де в підземних складах скриті сотки тисячів тон погинних матеріялів. Коли тепер внаслідок війни з Іраком Англія втратила моссульську нафту, магазини погинних матеріялів на Мальті мають для Англії ще більше значення.

ЗНАЧІННЯ КИПРУ.

Сьогодні вже нема ніодного англійця на еґейських островах. Завдяки силам німецької стратегії стратили вони в дуже короткому часі цю найкращу стратегічну базу, зложену з безлічі вигідних заливів і сховків. Останньою їх позицією з усіх островів залишився — попри Крети — ще Кипр. Його мають англійці, як заявив Черчіль, боронити до останнього вояка, але вже мабуть не англійського, бо 373.000 мешканців Кипру — це у чотирьох пятих греки, решта турки.

Нікозія, столиця Кипру, вже пережила перші летунські алярми. Тому англійці видали мешканцям гострі накази в справі самооборони й поспішно скріплюють цілий острів. До головної пристані Фамагуста прибула вже англійська фльота, на летовищах іде жива робота. Словом — англійці приготовляються на добре. Тільки мають одну перешкоду, яку годі усунути, а саме політичне невдоволення населення і ненависть до англійського панування, бо воно довело мешканців цього, ще донедавна врожайного й багатого, острова до нужди.

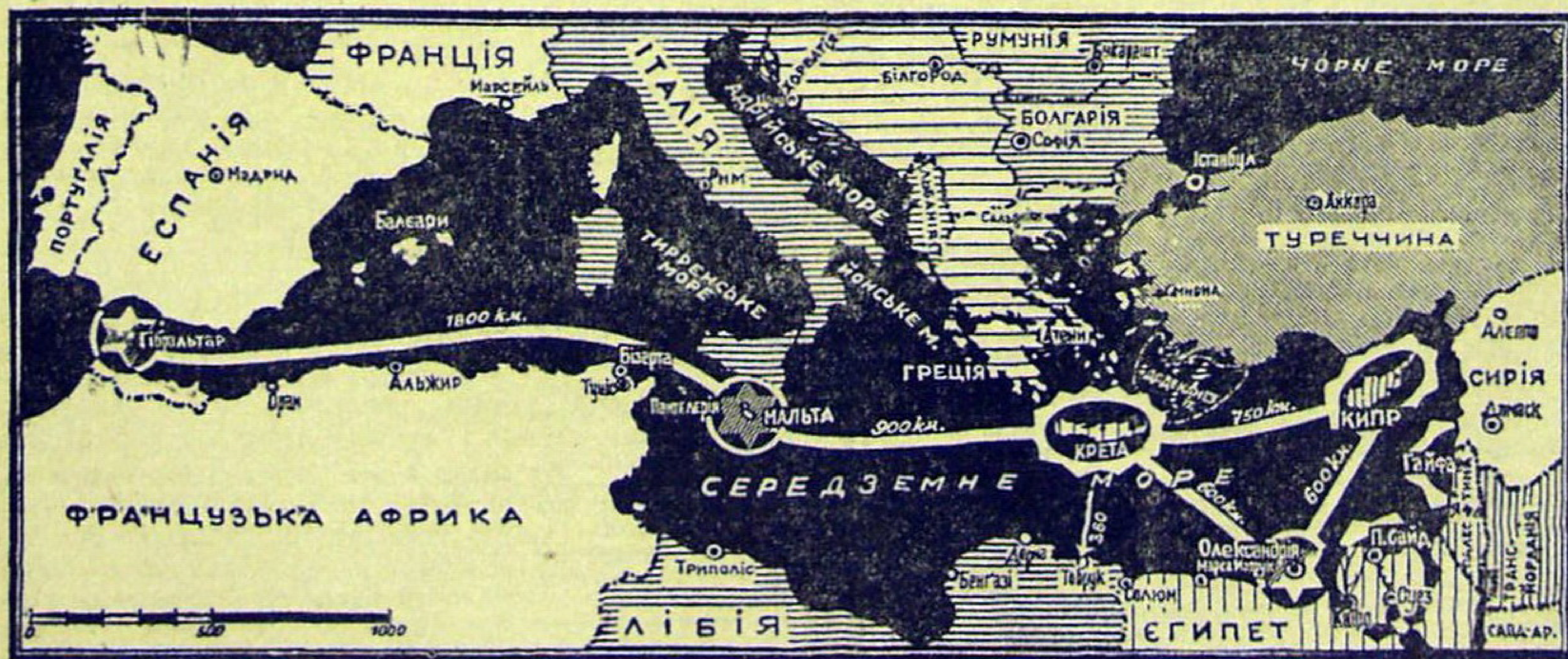
Кипр — це коронна англійська кольонія. Його придбав для Англії прем'єр Дізраелі в 1878 р. від турків у формі аренди за приречення допомоги перед експанзією Росії. У 1914 р. Англія анектувала острів з нагоди приступлення Туреччини до світової війни. Впродовж тих понад 60 років англійського панування на Кипрі дійшло населення до такого стану, що 84 відсотків селян опинилося в просто безвихідній нужді. Їх задоваження страшне. Воно тяжить на самих тільки їх ґрунтах сьогодні квотою 25 міліонів марок. Майже всі прегарні, вартісні ліси зперед світової війни впали жертвою англійської сокири для тодішніх воєнних потреб, але англійська влада не зайнялася після війни залісненням. Тому край висох до такої міри, що стратив свою колишню урожайність. Тому то селяни попали в нужду й ненавидять „опікунів".

Виявом цього був перший вибух бунту й кривавого повстання у 1931 році. Тоді спалено в Нікозії палату англійського комісара та прийшло до багатьох завзятих боїв з англійськими військовими частинами. Вкінці англійці здушили це повстання так радикально, що винищено не тільки всіх повстанців, але відібрано мешканцям усі впливи на управу краєм, навіть на самоуправу по селах. Грецького православного архиєпископа й усіх єпископів прогнано з острова разом із багатьома визначнішими кипрійцями. В школах заборонено навчання грецької історії й географії. До того сконфісковано майно грецьких купців. Так було до війни.

У місяці жовтні попав Кипр при англійських ґарантіях для Греції у положення, що говорить про нечуваний в історії цинізм англійського уряду. Саме той англійський уряд, що досі руйнував на Кипрі все, що грецьке, проголосив війну за волю греків і змусив мешканців Кипру під притокою боротьби за їх волю проливати кров і гинути на лібійській пустині в обороні Суезького каналу. Але давня політика на Кипрі й тепер не змінилася. Цей дійсний парадокс у визволюванні й одночасному нищенні кипрійців, ця забріханість, викликала в них ще більшу ненависть. На Кипрі появляються протианглійські летючки й часописні статті, дарма, що англійський уряд контролює докладно грецьку пресу.

Цей понад 60-річний гнет сьогодні мститься. Тому саме усі англійські укріплення мають цю одну відємну сторінку, яка сильніша від найбільших навіть укріплень.

Воша поширює плямистий тиф. Поборюй її скрізь! Оминай жидів, бо вони найбільше завошивлені!

Кров і земля

Дня 21. ц. м. відбувся у Кракові відчит Уласа Самчука, що викликав серед приявних велике зацікавлення. На днях дістали ми від берлінського кореспондента „Кр. Вістей" оцей репортаж про його розмову з надійним нашим молодим письменником після такого ж відчиту в Берліні. — **Ред.**

Користаємо з нагоди приїзду **Уласа Самчука,** щоб перевести з ним для читачів „Краківських Вістей" коротку розмову. Талановитий син волинської землі, автор „Волині", знаний сьогодні кожному українцеві. Сам у тридцятих роках життя, невеликий ростом, із типово волинським обличчям і такою ж типовою волинською — щирою й доброю — усмішкою. Хоча довелося йому провести півтора десятка літ на скитальщині — залишився він і досі волинським селянином та каже, що буде ним вже завсіди. Але — невже ж можна чекати від Самчука чогось іншого, знаючи його „Волинь"? **Кров і земля** — ось слова, в яких він замикає свою ідеольоґію, ідеольоґію, що червоною ниткою тягнеться через українську історію й повсякчас буде тієї історії головною віссю.

Самчук народився в **Дермані,** одному з найцікавіших і найориґінальніших сел Волині. Недискретними питаннями змушую його признатись, що „та подія сталась" у 1905 р. на дерманському „Запорожжі". До шкіл ходив на Кремянеччині, потім до ґімназії у Кремянці. В 1927 р. забрали його до польського війська, що прискорило його децизію втікати за кордон. В тому році Самчук уперше прибув до Німеччини.

— Ваш дебют?

Задебютував Самчук ще на Волині. В 1926 р. видрукував йому Островський у своїй „Нашій Бесіді", яку видавав у Варшаві, новелю „На старих стежках".

У звязку з утечею за кордон повстала в письменницькій творчості Самчука деяка перерва. Над собою почав він працювати інтензивніше від 1928 року. Як вільний слухач бреславського, пізніше як студент празького університету, слухав він виклади історії літератури.

В тому ж 1928 р. почав писати „Волинь", плянував тоді вже „Кулака", від цього року публікував свої новелі й переклади постійно в „Літературно-Науковому Віснику", пізніше „Віснику", аж до його останнього числа, в „Дажбозі", „Дзвонах" та в цілій низці інших українських краєвих і закордонних часописів.

На сторінках „Дзвонів" почала від 1930 р. друкуватись окремими відтинками „Волинь", одначе тут пройшла вона непомітно. В 1934 р. видало її видавництво „Дзвонів" книжкою. Був це Самчуковий „книжковий дебют", що незабаром дістав першу літературну нагороду і став одною з помітніших появ на нашій небагатій книжковій полиці.

В тому ж році появилась у видавництві Тиктора „Марія", на жаль, надто поскорочувана й порізана редакторською рукою. Черговий рік приніс роман „Гори говорять", 1937 р. — „Кулака" й другу частину „Волині", а рік пізніше появилась третя частина роману.

В міжчасі прийшли події на Закарпатті й Самчук став до орґанізаційно-пропаґандивної праці. Нема в карпатських горах ні одного кутика, якого б він не знав, не відвідав, де б не виголосив реферату, чи з доручення „Січі", чи УНО, чи в іншому характері. Невтомна праця над відродженням приспаної душі карпатських братів звязана тісно з імям цього надійного сина волинської землі. Суспільна діяльність Самчука може занотувати окрім орґанізаційної праці вже приблизно 150 відчитів, і то не лише на Закарпатті, але й у Німеччині, Франції та Чехії.

Цікавлюсь, очевидно, сьогоднішнім варстатом письменника. В першу чергу — багато плянів, але про них ніяк не можна видобути й слова від Самчука. Волинська вдача: поки не викінчив, то й нема чого розводитись. Із плянів мушу зрезиґнувати. А що готове?

Готовий у Самчука до друку роман „Юнацтво", з життя учнів кремянецької ґімназії. Мають появитись незабаром окремим збірником твори, що підчас істнування Польщі друкувались у нелеґальній українській пресі.

Продуктом праці на Закарпатті є роман „Сонце з Заходу", якого уривки друкувались уже в празькому „Пробоєм".

Передбачена година минає. Мушу кінчати.

— Що ж поробляєте тепер?

Самчук усміхається. Як звичайно письменники — читають, пишуть... Але це не зовсім згоджується з дійсністю. Самчук і сьогодні невтомно працює й віддається суспільній праці. Це доказує хоч би й те, що він сьогодні з відчитом у Берліні, а завтра їде з відчитом до Кракова...

Постійно живе він тепер з дружиною у Празі.

Як хитрому волинякові вдається мені на прощання витягнути ще від скупого волиняка одну таємницю: Самчук плянує роман із життя Волині з доби, що попереджує його роман „Волинь".

Як видно — волинська тематика не хоче його покинути. Самчук не перший великий волиняк в українській літературі, проте саме він став першим бардом Волині й, постійно креслячи волинську духовість у творах всенаціонального значіння, помагає нашому народові вилити стоп всеукраїнської духовости, до якого ввійти мусять всі первні численних віток українського народу. Духовість та позначена на Самчукові-людині й на його творах: **кров і земля.**

Богдан Кентржинський.

Справа передовиків у Таборах Української Служби Батьківщині.

Всіх українців, які живуть тепер на терені Великонімеччини, а які прислали або хочуть прислати до Українського Центрального Комітету в Кракові своє зголошення на передовиків („форарбайтерів") у таборах Української Служби Батьківщині в Ген. Губернаторстві, повідомляємо:

До Української Служби Батьківщині приймають засадничо тільки тих українців, які живуть тепер на терені Ген. Ґубернаторства. Нікого, хто живе тепер поза межами Ґен. Губернаторства, без огляду на це, звідки він походить, німецька влада до УСБ не приймає. Однак ті українці, які хотіли би працювати як передовики (форарбайтери) в таборах УСБ, повинні внести подання до свойого найближчого уряду праці (Арбайтсамту) у Великонімеччині. **В поданні слід зазначити, що прохаючий хоче, як українець, вступити до Української Служби Батьківщині, де має стати форарбайтером і просить про дозвіл змінити дотеперішнє місце праці на працю в характері форарбайтера у таборах УСБ** в Ген. Ґубернаторстві (Украінішер Гайматдінст). Це подання переслати до свого уряду праці, який полагодить його службовою дорогою, а прохаючий дістане опісля відповідь. Ті, які дістануть позитивну відповідь і матимуть змогу приїхати до Ген. Ґубернаторства, мусітимуть деякий час працювати в таборі УСБ, як звичайні робітники, а в міру потреби стануть форарбайтерами, а то й форверкерами. Назначування передовиків залежить виключно від компетентних німецьких властей. Підкреслюємо, що тільки ті повинні такі подання робити, які мають до цього потрібні дані: знання німецької мови, енерґійність, знання праці (як це пр. у німецькій Службі Праці), національна свідомість і т. п. На такі місця надаються найкраще ті, що працювали або працюють при будові доріг у Німеччині. Усі, що таке прохання будуть робити до уряду праці, а до УЦК не прислали ще своїх життеписів, — мають ці життеписи прислати до УЦК в Кракові, Зелена 26. Відділ Опіки над Молоддю та Родиною.

Український Центральний Комітет,

1—3 **Краків, вул. Зелена 26.**

МАРШ. ПЕТЕН НАКАЗАВ БОРОНИТИ СИРІЮ

БЕЙРУТ, 24. 5. — **Окремим літаком** прилетів з Віші до Бейруту один з вищих французьких старшин. Він мав привезти з собою відручне письмо марш. Петена до ґен. Денца та подрібні накази щодо оборони Сирії.

—o—

НІМЕЦЬКЕ ЛЕТУНСТВО ПАНУЄ НАД СХІДНІМ СЕРЕДЗЕМНИМ МОРЕМ.

БЕРЛІН, 24. 5. — У Лондоні тепер говорять, що в східній частині Середземного моря йдуть **„бої на смерть і на життя".** Анґлійська преса, що є зрештою така балакуча в інших випадках, зберігає незвичайну мовчанку про висоту анґлійських втрат у тому важному стратеґічному чотирокутнику, що його творять **Суезький канал — Олександрія — Тобрук — Крета — Кипр.**

Зате американська преса зовсім нічим не вяжеться й пише зовсім ясно, в якій ґрізній ситуації опинився військовий центр анґлійського панування на Близькому Сході. Американські щоденники пригадують при тій нагоді недавні слова Черчіля, який сказав: „Ми завоювали панування на Середземному морі і німці стоять там перед куди важчими проблемами, як ті, що вони мусіли розвязувати в Африці. Без ніякої думки про відворот ми будемо боронити до останку наші офензивні передні сторожі на Креті та в Тобруку".

При тому американці пригадують, що перед кількома тижнями Черчіль змінив свої погляди на значення подій у східній частині Середземного моря. Черчіль заявив тоді, що „бої за Єгипет" — це в дійсности нерозлучна складова частина боротьби Німеччини проти Анґлії.

Одночасно американська преса пише, що, як це видно з останніх німецьких летунських атак на анґлійські воєнні кораблі на Середземному морі, **паном ситуації стало там німецьке летунство.** Навіть наймоґутніші анґлійські боєві кораблі не всилі собі дати ради з німецькими літаками. Крім того з Лондону надходять вістки, що Анґлія має замало літаків у східній частині Середземного моря, щоби опанувати тамошні повітряні простори.

Справді важко не бачити, які наслідки мають для загального положення анґлійської фльоти на Середземному морі німецькі атаки на анґлійський стратеґічний прямокутник. Тепер уже навіть ті анґлійські „офензивні передні сторожі" стали безпосередньо загрожені й удари, які німецьке летунство завдало анґлійській фльоті, вказують, що положення дуже змінилося. Німецькі війська в Північній Африці пішли далеко поза Тобрук та щільно відрізали його від суходолу. Тобрук тримається ще тільки тому, що анґлійці довозили до нього морем підмоги під найсильнішою охороною воєнних кораблів. Тепер це теж зміниться.

Важкі втрати анґлійської фльоти на Середземному морі тим дошкульніші, що одинока велика пристань східньої частини Середземного моря Олександрія не має таких великих корабельних майстерень, щоби понаправляти ушкоджені анґлійські кораблі. Тому це можна би переводити тільки на **Мальті,** та вона вже перебула 650-ий летунський алярм і годі думати, щоби під безнастанним градом німецьких бомб можна було виконувати великі репараційні роботи. **Залишається анґлійцям ще Гібральтар,** та він віддалений на 3.000 км. і тієї дороги не можуть відбувати важко ушкоджені морські одиниці. Американська преса цілком згідна з іншою невтральною пресою, що сьогодні **Німеччина перебрала в свої руки всю ініціятиву воєнних дій на Середземному морі.**

—o—

ІРАКСЬКІ МІНІСТРИ ВИЇХАЛИ ДО ІРАНУ

БЕЙРУТ, 24. 5. — Згідно з повідомленням італійської преси іракський мін. закордонних справ Шавкат та мін. фінансів Раджі Суеді виїхали до іранської столиці Тегерану, щоби перевести переговори в межах пакту, який колись підписали в Зазадабаді. Саме недавно іракський мін. фінансів вернувся з своєї поїздки до короля Ібн-Савда в Ель-Ріяд. На доручення голови іракського уряду, колишній ґенеральний консуль Іраку в Єрусалимі виїхав перед кількома днями до Тегерану, щоби взяти участь у згаданих переговорах.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба вноплати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марка 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати чітку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. ...
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei". Kommissarische Verwaltung. Krakau, Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher: 102-79.